

Laboratorium 8

Rozwiązywanie równań nieliniowych

Sebastian Soczawa, Piotr Kuchta

Zadanie 1

```
In [ ]: import numpy as np
import matplotlib.pyplot as plt
from mpmath import sin, cos
```

```
In [ ]: def f(x):
    return x*x - 3*x + 2
```

Powyższa funkcja posiada 2 pierwiastki: $x = 2$, oraz $x = 1$

Poniżej definiujemy schematy iteracyjne podane w zadaniu 1.

```
In [ ]: def g1(x):
    return (x**2 + 2) / 3

def g2(x):
    return (3*x - 2)**(1/2)

def g3(x):
    return 3 - 2/x

def g4(x):
    return (x**2 - 2)/(2*x - 3)

# derivatives

def g1_der(x):
    return 2*x/3

def g2_der(x):
    return 3/(2*(3*x - 2)**(1/2))

def g3_der(x):
    return 2/(x**2)

def g4_der(x):
    return 2*(x**2 - 3*x + 2)/((2*x - 3)**2)
```

```
In [ ]: # g'(2)
print("|g1'(2)| = ", round(abs(g1_der(2)),2))
print("|g2'(2)| = ", abs(g2_der(2)))
print("|g3'(2)| = ", abs(g3_der(2)))
print("|g4'(2)| = ", abs(g4_der(2)))
```

$$\begin{aligned}
 |g_1'(2)| &= 1.33 \\
 |g_2'(2)| &= 0.75 \\
 |g_3'(2)| &= 0.5 \\
 |g_4'(2)| &= 0.0
 \end{aligned}$$

Pochodne funkcji g_2, g_3 oraz g_4 w punkcie $x = 2$ są w wartości bezwzględnej mniejsze od 1, więc z twierdzenia o zbieżności procesu iteracyjnego możemy stwierdzić, że są one zbieżne do pierwiastka $x = 2$. Im mniejsza wartość $|g_i'(2)|$ tym wyższy rząd zbieżności. W przypadku funkcji g_4 rząd ten wynosi co najmniej 2, ponieważ $|g_4'(2)| = 0$. Schemat iteracyjny $x = g_1(x)$ jest rozbieżny, gdyż $|g_1'(2)| > 1$

b) funkcja realizująca schemat iteracyjny i obliczająca błędy w każdej iteracji

```
In [ ]: def iterate(x, abs_err, g, x0, root):
        x[0] = x0;
        abs_err[0] = abs(root - x0)
        for i in range(1, 10):
            x[i] = g(x[i-1])
            abs_err[i] = abs(root - x[i])
```

funkcja obliczająca rząd zbieżności, zgodnie ze wzorem podanym w zadaniu:

$$r = \frac{\ln \frac{\epsilon_k}{\epsilon_{k+1}}}{\ln \frac{\epsilon_{k-1}}{\epsilon_k}}$$

```
In [ ]: def calc_convergence(err, rate):
        for i in range(1, 9):
            rate[i] = np.log(err[i] / err[i+1]) / np.log(err[i-1] / err[i])
```

```
In [ ]: x0 = 1.9
        root = 2
        x_1 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        x_2 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        x_3 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        x_4 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)

        err_1 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        err_2 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        err_3 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        err_4 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)

        r_1 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        r_2 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        r_3 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)
        r_4 = np.array([0 for _ in range(10)], dtype=float)

        iterate(x_1, err_1, g1, x0, root)
        iterate(x_2, err_2, g2, x0, root)
        iterate(x_3, err_3, g3, x0, root)
        iterate(x_4, err_4, g4, x0, root)

        calc_convergence(err_1, r_1)
        calc_convergence(err_2, r_2)
        calc_convergence(err_3, r_3)
        calc_convergence(err_4, r_4)

/tmp/ipykernel_157381/3467930521.py:3: RuntimeWarning: divide by zero encountered in scalar divide
    rate[i] = np.log(err[i] / err[i+1]) / np.log(err[i-1] / err[i])
/tmp/ipykernel_157381/3467930521.py:3: RuntimeWarning: invalid value encountered in scalar divide
    rate[i] = np.log(err[i] / err[i+1]) / np.log(err[i-1] / err[i])
```

```
In [ ]: print(r_1)
        print(r_2)
        print(r_3)
        print(r_4)
        print("Przybliżenia g1", x_1)
        print("Przybliżenia g2", x_2)
        print("Przybliżenia g3", x_3)
        print("Przybliżenia g4", x_4)
        print("Błąd g1", err_1)
        print("Błąd g2", err_2)
        print("Błąd g3", err_3)
        print("Błąd g4", err_4)
```

```

[0.          0.97056746 0.96155641 0.95011423 0.93581246 0.91829978
 0.89741381 0.87332076 0.84664403 0.          ]
[0.          1.01730893 1.01304221 1.00981567 1.00738088 1.00554641
 1.00416586 1.00312779 1.00234775 0.          ]
[0.          1.0383655  1.01959941 1.00990782 1.00498145 1.00249768
 1.00125059 1.00062573 1.00031298 0.          ]
[0.          2.119184  1.99446577 1.94327727          inf          nan
          nan          nan          nan 0.          ]
Przybliżenia g1 [1.9          1.87          1.8323          1.78577443 1.72966344
1.66391187
 1.58953424 1.50887303 1.42556594 1.34407942]
Przybliżenia g2 [1.9          1.92353841 1.9418072  1.95586851 1.96662287
1.9748085
 1.98101628 1.98571117 1.98925451 1.99192458]
Przybliżenia g3 [1.9          1.94736842 1.97297297 1.98630137 1.99310345
1.99653979
 1.9982669  1.9991327  1.99956616 1.99978303]
Przybliżenia g4 [1.9          2.0125          2.00015244 2.00000002 2.
2.
 2.          2.          2.          2.          ]
Błąd g1 [0.1          0.13          0.1677          0.21422557 0.27033656 0.3360881
3
 0.41046576 0.49112697 0.57443406 0.65592058]
Błąd g2 [0.1          0.07646159 0.0581928  0.04413149 0.03337713 0.0251915
0.01898372 0.01428883 0.01074549 0.00807542]
Błąd g3 [0.1          0.05263158 0.02702703 0.01369863 0.00689655 0.0034602
1
 0.0017331  0.0008673  0.00043384 0.00021697]
Błąd g4 [1.00000000e-01 1.25000000e-02 1.52439024e-04 2.32305739e-08
8.88178420e-16 0.00000000e+00 0.00000000e+00 0.00000000e+00
0.00000000e+00 0.00000000e+00]

```

```

In [ ]: for i in range(10):
        err_1 = err_1/root
        err_2 = err_2/root
        err_3 = err_3/root
        err_4 = err_4/root

```

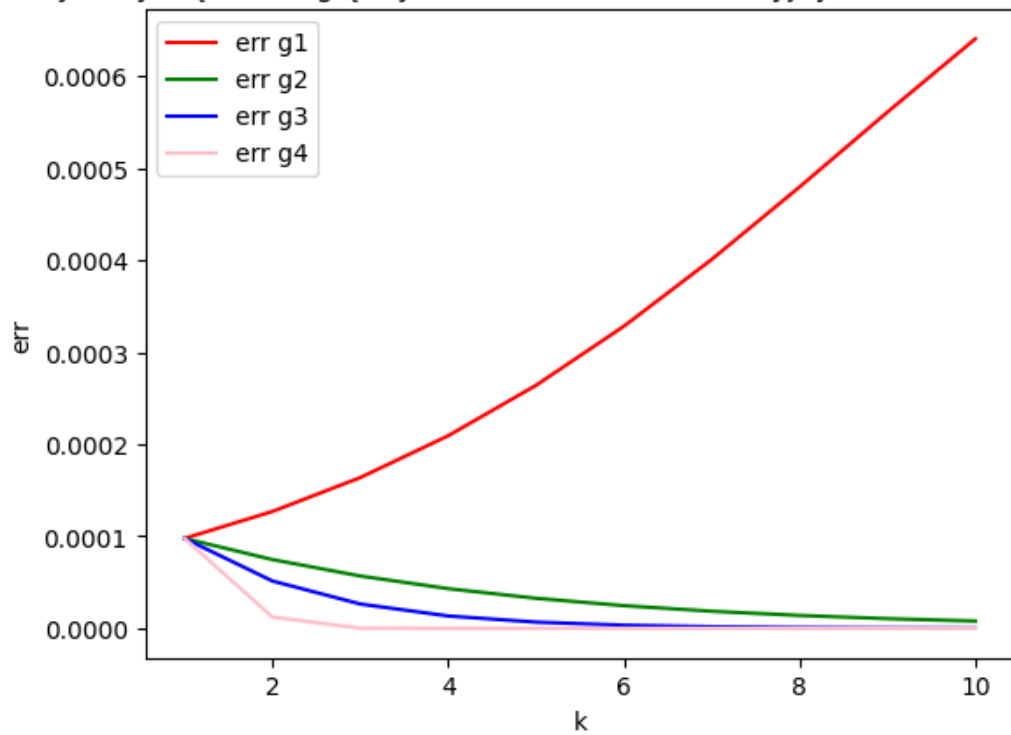
```

In [ ]: k_space = [i for i in range(1, 11)]

plt.title("Wykresy błędów względnych dla schematów iteracyjnych w zależno
plt.xlabel("k")
plt.ylabel("err")
plt.plot(k_space, err_1, color='r', label="err g1")
plt.plot(k_space, err_2, color='g', label="err g2")
plt.plot(k_space, err_3, color='b', label="err g3")
plt.plot(k_space, err_4, color='pink', label="err g4")
plt.legend()
plt.show()

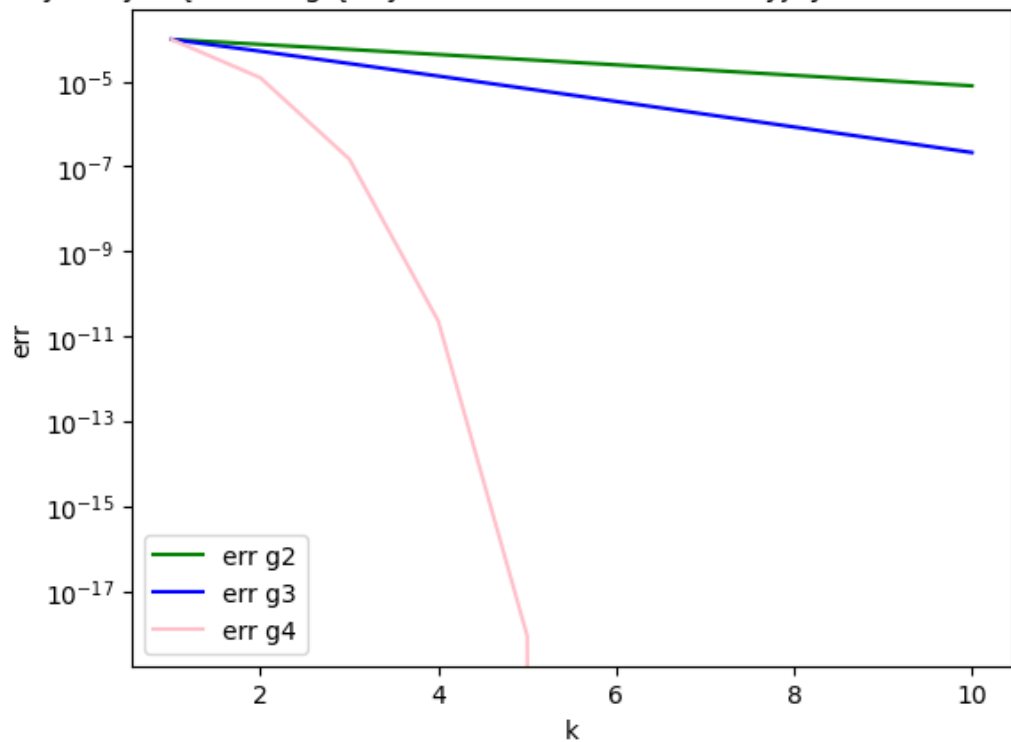
```

Wykresy błędów względnych dla schematów iteracyjnych w zależności od k


```
In [ ]: plt.semilogy()
plt.title("Wykresy błędów względnych dla schematów iteracyjnych w zależno
plt.xlabel("k")
plt.ylabel("err")
plt.plot(k_space, err_2, color='g', label="err g2")
plt.plot(k_space, err_3, color='b', label="err g3")
plt.plot(k_space, err_4, color='pink', label="err g4")
plt.legend()
plt.show()
```

Wykresy błędów względnych dla schematów iteracyjnych w zależności od k

Wnioski

Błąd generowany przez metodę znacząco zależy od tego jaki schemat iteracyjny wybierzemy. Po pierwsze powinno się go dobrać, tak żeby był zbieżny, po drugie żeby rząd tej zbieżności był jak największy.

Zadanie 2

Poniższa funkcja oblicza przybliżone rozwiązania równania nieliniowego metodą N-R, zgodnie ze schematem iteracji:

$$x_{k+1} = x_k - \frac{f(x_k)}{f'(x_k)}$$

```
In [ ]: def NewtonRaphson(f, f_der, x0, bit_prec):
        x_prev = float(np.inf)
        x = x0
        i = 0
        while(abs(x_prev - x) > 2**(-bit_prec) and i < 8):
            i += 1
            x_prev = x
            x = x - f(x)/f_der(x)
            print("iteracja", i, ":", x)
        return i
```

```
In [ ]: def f_a(x):
        return x**3 - 2*x - 5

        def f_a_der(x):
            return 3*x**2 - 2

        def f_b(x):
            return np.e**(-x) - x

        def f_b_der(x):
            return -np.e**(-x) - 1

        def f_c(x):
            return x*np.sin(x) - 1

        def f_c_der(x):
            return x*np.cos(x) + np.sin(x)
```

```
In [ ]: print("a: pojedyncza precyzja - ", NewtonRaphson(f_a, f_a_der, 2.125, 24))
        print("a: podwójna precyzja - ", NewtonRaphson(f_a, f_a_der, 2.125, 53))
        print()
        print("b: pojedyncza precyzja - ", NewtonRaphson(f_b, f_b_der, 0.5625, 24))
        print("b: podwójna precyzja - ", NewtonRaphson(f_b, f_b_der, 0.5625, 53))
        print()
        print("c: pojedyncza precyzja - ", NewtonRaphson(f_c, f_c_der, 1.125, 24))
        print("c: podwójna precyzja - ", NewtonRaphson(f_c, f_c_der, 1.125, 53))
```

iteracja 1 : 2.095060893098782
iteracja 2 : 2.0945516275753544
iteracja 3 : 2.0945514815423385
iteracja 4 : 2.0945514815423265
a: pojedyncza precyzja - 4
iteracja 1 : 2.095060893098782
iteracja 2 : 2.0945516275753544
iteracja 3 : 2.0945514815423385
iteracja 4 : 2.0945514815423265
iteracja 5 : 2.0945514815423265
a: podwójna precyzja - 5

iteracja 1 : 0.5671393836244013
iteracja 2 : 0.567143290407022
iteracja 3 : 0.5671432904097838
b: pojedyncza precyzja - 3
iteracja 1 : 0.5671393836244013
iteracja 2 : 0.567143290407022
iteracja 3 : 0.5671432904097838
iteracja 4 : 0.567143290409784
b: podwójna precyzja - 4

iteracja 1 : 1.114151159334629
iteracja 2 : 1.1141571408704085
iteracja 3 : 1.11415714087193
c: pojedyncza precyzja - 3
iteracja 1 : 1.114151159334629
iteracja 2 : 1.1141571408704085
iteracja 3 : 1.11415714087193
iteracja 4 : 1.1141571408719302
iteracja 5 : 1.11415714087193
iteracja 6 : 1.1141571408719302
iteracja 7 : 1.11415714087193
iteracja 8 : 1.1141571408719302
c: podwójna precyzja - 8

Rząd zbieżności metody Newtona-Raphsona wynosi $r = 2$, co oznacza, że z każdą iteracją powinniśmy uzyskać wynik dwukrotnie lepszy. Więc jeśli x_0 jest przybliżeniem z dokładnością do 4 bitów, to aby uzyskać dokładność 24 bitów musimy wykonać 3 iteracje, natomiast dla podwójnej precyzji 53 bitów wystarczy 4 iteracje.

iteracja 1 : 2.095060893098782

iteracja 2 : 2.0945516275753544

iteracja 3 : 2.0945514815423385

iteracja 4 : 2.0945514815423265

a: pojedyncza precyzja - 4

iteracja 1 : 2.095060893098782

iteracja 2 : 2.0945516275753544

iteracja 3 : 2.0945514815423385

iteracja 4 : 2.0945514815423265

iteracja 5 : 2.0945514815423265

a: podwójna precyzja - 5

W przykładzie a) obie zarówno dokładność 24 jak i 53 bitów otrzymujemy po 4 iteracjach

iteracja 1 : 0.5671393836244013

iteracja 2 : 0.567143290407022

iteracja 3 : 0.5671432904097838

b: pojedyncza precyzja - 3

iteracja 1 : 0.5671393836244013

iteracja 2 : 0.567143290407022

iteracja 3 : 0.5671432904097838

iteracja 4 : 0.567143290409784

b: podwójna precyzja - 4

w przykładzie wszystko zgadza się z przewidywaniami

iteracja 1 : 1.114151159334629

iteracja 2 : 1.1141571408704085

iteracja 3 : 1.11415714087193

c: pojedyncza precyzja - 3

iteracja 1 : 1.114151159334629

iteracja 2 : 1.1141571408704085

iteracja 3 : 1.11415714087193

iteracja 4 : 1.1141571408719302

iteracja 5 : 1.11415714087193

iteracja 6 : 1.1141571408719302

iteracja 7 : 1.11415714087193

iteracja 8 : 1.1141571408719302

c: podwójna precyzja - 8

w przykładzie c obie dokładności otrzymujemy po 3 iteracjach

Wnioski

Metoda Newtona-Raphsona już po kilku iteracjach daje nam bardzo dobre przybliżenie szukanego pierwiastka.

Zadanie 3

Napisz schemat iteracji wg metody Newtona dla następującego układu równań nieliniowych:

$$x_1^2 + x_2^2 = 1, x_1^2 - x_2 = 0$$

Tworzymy układ równań

```
In [ ]: def F(x1, x2):  
        return np.array([x1**2 + x2**2 - 1, x1**2 - x2])
```

Na podstawie informacji podanych w literaturze, tworzymy macierz jacobiego:

```
In [ ]: def jacobian(x1, x2):  
        return np.array([[2*x1, 2*x2], [2*x1, -1]])
```

Definiujemy funkcję odpowiedzialną za rozwiązanie iteracyjne rozwiązanie układu metodą N-R

```
In [ ]: def solve_nonlinear_system(X0, eps, iter):  
        X = X0  
        for _ in range(iter):  
            J = jacobian(X[0], X[1])  
            F_X = F(X[0], X[1])  
            S = np.linalg.solve(J, -F_X)  
            X = X + S  
            if np.linalg.norm(S) < eps:  
                break  
        return X
```

```
In [ ]: newton_sol = solve_nonlinear_system(np.array([-1.0, 1.0]), 1e-10, 100)  
exact_sol = np.array([-np.sqrt((np.sqrt(5)/2)-1/2), np.sqrt(5)/2 - 1/2])  
  
err = np.linalg.norm(newton_sol-exact_sol)/np.linalg.norm(exact_sol)  
  
print("Przybliżenie: ", newton_sol)  
print("Wartość prawdziwa: ", exact_sol)  
print("Błąd względny: ", err)
```

```
Przybliżenie: [-0.78615138  0.61803399]  
Wartość prawdziwa: [-0.78615138  0.61803399]  
Błąd względny: 1.1102230246251565e-16
```

Wnioski

Błąd względny metody jest niemalże zerowy, co pokazuje, że rozwiązywanie układów równań nieliniowych za pomocą metody Newtona-Raphsona jest bardzo dokładne.

Literatura:

- https://heath.cs.illinois.edu/scicomp/notes/cs450_chapt05.pdf